

Garesiyaahiyapि Utipho Autaahaatiho Sawaho Porhoai Namhanataise Kmandi Garesiyaahiyapि Utipmandapि Nesipihande

Garesiyaahandи sandи yapipatamи ambipate. Iyataati satи yapita ishiya usa piwiha asiwa nehiahawa ishiyai katwunjawi daayawaayopo. Aihи Porho utipho kimo jipatiyati nusoaasataise. Ishiya piwiha asiwa nehiahawa katwunjopo tohiyimiya siya piwiha satiwiha katwunjauhito: ‘Nyahi Jisaasihopi giwunyaahaawи Judaahiyam satoyaami piwiha winhapipa jihapa biyaati jaapepihiritihaawe. Siyaati jaapepihiritihaawaahi asitimatihaahandи naithaawe,’ tiwiha katwunjawaayopo. Siyauhthandi kandi Porho kimo utipimo jipatipaisimoraahи siyatи nunjataise. Nyahi Jisaasihopi biyaati giwunyaahaawaahi asitimataati nasisoaribimitihaahandи nyahi naithaawe undati nunjataise.

*Garesiyaahiyapि Piwiha Napimasataise
Porho Awaisihomи ambipataahи ipihirete
undisinha (1:1-5)*
**Piwiha asiwa nehia katwunjohiyihiyai
Garesiyaahiyakiyaamи piwiha nemapi
atihomaawitwiindi napaapi atewisopo tati
katisinha (1:6-2:21)**

Nyahî Autaahaatîhoaapîhî asitimatîhaahandî nyamî andititotîhanda nawîho nunyaati namaito. Autaahaatîhohî aimî nyasonataisî nyahî kopî biyaati gîwunyaahaawaahî asitimatîhaahandî Ko nanyamîtaise tisîha (3:1-4:31)

Kîraisiho anditînyaiwatî watîpînyamahonîhî nyahî asiyaani bindîhaawî kiyaanînîhî Itîpîho Gaahomî pîwîha biyaati atîwitîhaawe tisîha (5:1-6:10)

Porîho komî pîwîha owemati isîhiyai ipîhîrete undisiha (6:11-18)

1 Nînî aposerîhonîni Porîhonîne. Kîraisiho nîngi komî otîpîpatî naninyati natanoaasisîhonîne. Nînî noaipatî Kîraisihomî aposerîhonîni otîpîpatî kopî kawitandîhonînimatotîmandî* nehi utaaho wo nîngi nanîmîhanati natanoaasihîmaahe. Owetise. Kîmatî otîpîmbati Kîraisi Jisaasihounî amî Autaahaatîho Apîho Kîraisihoai ahowimatî japîhî numwaasîhounî nanîmîhi nînî kindaramî ikwîraatîhapî netîhate. Aihî nînî sahi Kîraisihomî naishîhiyatî yapîpatî Pîropinjîhandî Garesiyaahandaahiyaatapî utîpîmandî kîmandî jîpatîpiyataayo.

2 Aindi nînîtihi amî nisî naishîhiya nisataiwî Kîraisihopî gîwunyaahohiyîhiya kîmbîhi nîngisawî bimohiyîhiyaatihî, nyahî nahatiyaanîni sahi Kîraisihopî gîwunyaahohiyîhiyaatî yapîpatî pîropinjîhandî

* **1:1:** aposerîhonîne tohitîmandamî tanyaaha otîpîpatapî Kîraisiho natanoaasisîhonîne ndaato.

Garesiyaahanda bimohiyihiyaatangi gaahuraare satihaato.

3 Nyamî Apîho Autaahaatîhounî ami nyamî Awaisîho nyangi nyainjatisîho Jisasî Kîraisihounî sahi gaahapa wapa kamaiwi nehihandî sangi gaahati kasimi jatatamasaihi, samî maarîho ambîpatî wisaitati usaasinati napaisaatitonîhi bimitaatîwi nîni Autaahaatîhoai sapî nunjeniti gaapisundataayo.

4 Nyahî wanî maipîhaiwa taawaati kiyohîwîmaiwaatîhapî nuwatî japîhi nanyamaitandi Kîraisiho nyamî Apîho Autaahaatîho maaritatî gwinyaasirîhîreti jaapeihîratî, ko nyapî komî ambîpatî nunyanati yaawîhandî netaise. Amî sandî ko kaindîmandî isîhiya kîmaapi yapiyatambîhiya apîpaahî maipîhandaatîhi bimohîtîhandaatîhapî nyangi nuwatî nanyamaitandi kiyataise.

5 Isî ami ko Autaahaatîho siyatî kanyindîmandapî Autaahaatîhoai apîpaahî gaahoje gaare, undaatî nahateweti jinjapîhi mepi autaahemwaitîhaawo. Akite.

Autaahaatîhomî Piwîha Wanîha Gaaha Nehî Naasaahîhi Ahondaise Wa Owetise

6 Sangi sahi gaahapa wapa kamaiwi nehihandî Kîraisiho gaahati kasindîhandaahî komîhiyaatimatîtaatîwi Autaahaatîho gaatatî nasamaasihoai sahi ketî kuraanîhi namasi piwîha nehiha, ami ka piwîha wanîha gaahaamataiwî atiwî nepi jaapeihîrauhî ami nîni sandapî yaindîmatî, 'ese napitiyawaayopo,' ndî waati gwinyaataayo.

7 Ami p̄w̄ha gaaha wan̄ha wa ah̄motise. Owetise. Sa p̄wa neh̄ha kasatauh̄ atisota akaahaamaahe. Owetise. Neh̄ha jaip̄tahaare. Is̄hiya siya sami gw̄nyaahohit̄handi nepi nasop̄sasaw̄ K̄raisihom̄ p̄w̄ha gaaha wan̄ha nepi w̄ireti as̄retemapi kasataawaatopo.

8 Iyataati ami nyah̄ aimi p̄w̄ha gaaha wan̄ha sangi kasato. Isi ami nyah̄ yawanaani ot̄p̄pat̄hiyaani k̄maapi yap̄patamb̄hiyaano, ami yam̄hapataat̄hapi Autaahaat̄hom̄ ot̄p̄pat̄ho woaisangi p̄w̄ha gaaha wan̄ha nyah̄ sangi jih̄ kasatoh̄haamat̄metiha wan̄ kasat̄haawaah̄ ami nyah̄ aunah̄ipati maip̄hata sis̄haap̄hi nowa yaasahand̄ naito.

9 Nini k̄mandi jih̄ aimi kandat̄handi kandi ami j̄haati kandaato. Utaaho wo p̄w̄ha gaaha wan̄ha sahi jih̄ aimi atiw̄ nehot̄haamat̄metiha wipiyaha wan̄ kasatisiho soai Autaahaat̄ho yaaw̄handi nunyat̄ sis̄haap̄hemaitaise.

10 Is̄hiya nisap̄ maarit̄taatiw̄ nini p̄w̄ha sangis̄ ausaat̄ kasatataamaayo. Owetise. Nini Autaahaat̄hoai neti maarih̄o w̄wisan̄hi ami ko maarit̄tandi nini p̄w̄ha ausaataaayo. O ami nini j̄hamataindi is̄hiya nis̄ p̄w̄ha atisawaaw̄ nisap̄ kiya maarit̄taatiw̄ kiyai neti nusepepaipati atipati nunyat̄ p̄w̄ha kaundataataah̄, ami sandi nini K̄raisihom̄ akiti ot̄p̄pat̄honin̄maahe.

*K̄ma P̄w̄ma Por̄ho Noaipati Ot̄p̄patap̄i
Natausaasisihoematindihandap̄haare*

11 Nis̄i nais̄ihiyaat̄i nisataiw̄i K̄raisihop̄i ḡwunyaahohiȳihiyaate, n̄in̄i sangi t̄t̄ih̄i sand̄i kasatataato. N̄in̄i p̄iw̄ha gaaha wan̄ha sangi aim̄i j̄ih̄i kasatot̄ha sa p̄iw̄ha neh̄i is̄ihiyaam̄ihaamaahe. Owetise.

12 N̄in̄i aim̄i j̄ih̄i p̄iw̄ha kasatot̄ha sa utaaho wo kandih̄ha kasatataamaato. Iyataati ami is̄ihiya usa p̄iw̄ha kaapī n̄ingi kat̄w̄inisauh̄i n̄in̄i net̄haamaahe. Ap̄ipaah̄i owetise. Jisas̄i K̄raisiho sawaho t̄t̄ih̄i n̄ingi nanisatī kandih̄ net̄ha sangi kasatataato.

13 N̄in̄i j̄ihura Judaahiyaam̄ih̄ret̄i anditind̄i bitondaatī nis̄i kiyoh̄waiwaap̄i sahī aim̄i atiw̄i nep̄i gw̄inyaap̄ihiyaate. N̄in̄i j̄ihura is̄ihiya K̄raisihop̄i ḡwunyaahohiȳihiya nahatiyai net̄i tip̄tapaatī tor̄wat̄i nosasit̄honine.

14 N̄in̄i nyam̄i asoya asisa Judaahiyaam̄i kiyoh̄waiwa anditit̄i net̄i gw̄inyaatī k̄ret̄i jaapepih̄ir̄it̄honine. Saindī nisaahoya naasuraahiya Judaahiyaais̄i nusatip̄haatī gw̄inyaatī n̄in̄i j̄ihimandī jaapepih̄ir̄it̄honine.

15-16 Iyataatī n̄ingis̄i naatī sangi nan̄imwihihura Autaahaat̄ho kom̄i ot̄ip̄patap̄i nan̄imahanahonine, is̄ihiya Judaahiyaam̄i Dawaapīhiyai kom̄i mwaahop̄ha p̄iw̄ha gaaha wan̄ha awusaatī kaunditando. Is̄i n̄in̄i gaahapa wapa kamaindī neh̄ihandī n̄ingis̄i Autaahaat̄ho gaahat̄i kanisatī kom̄i ot̄ip̄patap̄i gaatat̄i nan̄imaataise. Nan̄maatī kom̄i mwaaho K̄raisihoai net̄i n̄ingis̄i nanisataise. Autaahaat̄ho siyat̄i n̄ingis̄i kanih̄i n̄in̄i nundī is̄ihiyai Autaahaat̄hom̄i p̄iw̄haap̄i nunjenit̄i netaamaayo.

17 Aih̄ am̄ n̄in̄ aunah̄pat̄ awaipat̄ Jerusarem̄handa is̄hiya n̄is̄ j̄ih̄ noaipap̄ ot̄p̄patap̄ natausaasisaw̄hiyaimatiw̄ bimohiȳhiyenda n̄in̄ w̄indi ket̄ namaayo, ot̄p̄pat̄ kawitandi Autaahaat̄ho nan̄mipatap̄ kaunditando. Owetise. N̄in̄ apaip̄ yap̄pat̄ Arepiyaahandaahap̄ notaayo. Nundi bimamb̄ti ipot̄hura aunah̄pat̄ Damasīkaasihandaahap̄ notaayo.

18 Siyat̄ Autaahaat̄ho kom̄ mwaahoai net̄ nan̄sihi bimon̄hi k̄inaungw̄ha mair̄ma sanaih̄hura Pitaahoai iwinjaitandi Jerusarem̄handaahap̄ niyataayo. Naind̄ am̄ w̄indi utaar̄ b̄imimo owetise. Neh̄ asis̄ha 15 kiyahanyeti koaisati maasi bindataayo.

19 N̄in̄ saind̄ Pitaahoaisati bindataati ot̄p̄patap̄ natausaasisaw̄hiya usais̄ w̄indi mausoho. Owetise. Neh̄ Jem̄siho nyam̄ Awais̄hom̄ sainḡhoaisaah̄hi iwinjataayo.

20 Piw̄ha k̄ima n̄in̄ sangi kasatit̄ j̄pat̄piyoh̄ma Autaahaat̄hom̄ nd̄het̄ ap̄paah̄ ak̄t̄in̄hi akaaha kasatit̄ j̄pat̄piyataayo.

21 Saind̄ Pitaahoaisati maasi bimamb̄ti yap̄pat̄ Siriyaahandaahapun̄ am̄ Sirisiyaahandaahapun̄ nundi kauram̄ ot̄hatih̄ daayataayo.

22 Saind̄ daayon̄hi K̄raisihop̄ giwunyaahohiȳhiya yap̄pat̄ Piropinj̄handi Judiyaahanda bimohiȳhiya n̄is̄ nd̄maahomwaanj̄ w̄indi maanison̄hopo.

23 Maanison̄wi nehi piw̄haah̄ atisawaawi satawaatopo. “J̄hura piw̄ha akaaha Ak̄t̄iha ausaahauhi nyah̄ ka piw̄ha akaahe

taati gwinyaahonih̄i kaapinyaatat̄i nyawat̄i nanyop̄sasisih̄o ko am̄i p̄w̄ha ka naas̄ka taati ausaat̄i is̄hiyai kaundataase,” tawaatopo.

²⁴ Sat̄iw̄i kat̄iw̄i nis̄i kiyohit̄handapi Autaa-haat̄hoai gaahonje, und̄iw̄i koai mepi autaahep-umawaayopo.

2

Kiraishiho Komi Otipipatapi Natausaasi-sawihiya Aposerih̄iya Porih̄oaisawi Komi Otipipatapi Kiyaami Maariho Naasohindaise

¹ Saindi Kiraishihop̄ giwunyaati komi otipipat̄i kaindi bimonih̄i kinaungw̄ha ikw̄maind̄mw̄tih̄ auh̄ram̄ isund̄p̄ho maur̄maur̄ sanaihī am̄i nin̄tih̄ Banapaasihotih̄ aunah̄pat̄ awaipat̄ Jerusaremihandaahapi japihī niyahaayo. Siyaha niyahaawi nin̄i Taitaasihoai numwaasi maasi niyahaayo.

² Am̄i sandi Autaahaat̄ho n̄ngi, Jerusaremihandaahapi naime, ndati neti nanisati kandih̄ niyataayo. Naindi Jerusaremihanda bindataat̄ Autaahaat̄hom̄ is̄hiya Kiraishihop̄ giwunyaahohiyih̄iyaam̄i awaisawih̄iya mit̄hiyaisaahih̄ usoniti p̄waundataato. P̄waundataati P̄w̄ha Gaaha sandiha ausaat̄i is̄hiya Judaahiyam̄i dawaapihiyai ausaat̄i kaundataato, undit̄i tit̄ih̄ kaundataayo. N̄ni saindi kiyohit̄mandi nis̄i p̄w̄ha jih̄i kaundot̄hauni am̄i wan̄i kaundot̄hauni noti neh̄haimatati w̄ndi owemet̄tonde.

3 Iyataati amit Taitaasiho nini numwaasi niyotihoh so isihiya Judaahiyamit dawaapiphiyaamihondaahandi kandit komit ambipati ahoaapi namandipapise, ko noaipati Autaahaatihomihomatitando tiwihha kiya aposerihiya ningi windit kamandopo.

4 O amit isihiya usa jaipititiwi naisihiyaane, tiwihiya nuwi napiwaiwi daitati kaiwi nyahit ahoyana piwaatopiphi niyawaayopo, nyahit Kiraishopit giwunyaawaati amit koaisaatit tmaamaitohiyihyaanangi Kiraishiho wintihapipa nyangi neti nyainjatitandihandaatihapit nanyamaati neti ipaahaapi nehiihyaanenyamatit ahinyindihandapi sanyatitiwi, saiwa sahit asiretiyopo, nyatitiwi japihi Judaahiyamit wintihapipaamit otipipatihyaanepinyamapi amit sanyatitiwi wintihapipa sahit jaapepihiririwi kaiwiese, amit sahit Autaahaatihomihyaatititaatiwo nyatitaatiwunyaapo.

5 Satitiwi kanyatauhihandit kandit nyahit kiyai windit atihomaawiso. Sandit nyahit siyotimandit Autaahaatihomi pitwihha gaaha asireti namoaipati titihit nyami ausaahohirihiretit ahotimti niyonihit sahit titihit atitaatiwe.

6 Iyataati isihiya awaisawihiya Autaahaatihomi isihiya Kiraishopit giwunyaahohiyihiyai iwinjaawi jihimatitiwi bimohiyihya nisit pitwihha ausaahotitha nepit bipinjawit amit kaamit tiwatihaaati wa wipetaha windit kamaatopo. Autaahaatihoh nehit sawahohit saiwi awaisawihiyaimatohiyihyaapi siya awaisawihiyie tatit usonati giumunyaahore.

7 Kaundonihit kiya wa wipetaha bipinjawit

kamandiwt otippati nist kiyohipati mmonawa,
Autaahaatho Pitaahoai otippati piwha
gaaha Judaahiyai ausaatt kaunditandt
numwipatamatiyati Porhoai nunyataise, ishiya
Judaahiyami dawaapiphiyai piwha gaaha
ausaatt kaunditando, tiwt gwinyaawaayopo.

⁸ Autaahaatho Pitaahoai watipphandt nunyati
natausaasataise, Judaahiyai piwha gaaha
wanha ausaatt kaunditando. Ami nisangi
naasikati kiyati Autaahaatho watipphandt
naninyati natanoaasataise, ishiya Judaahiyami
dawaataatt bimohiythiyai piwha gaaha wanha
ausaatt kaunditando.

⁹ Iyataati ami Jemisih, Pitaaho ami Jonho
ishiya Kiraisihopi giwunyaahohiythiyai
mithiya jihiyaimatw iwinjatohiythiyai Au
taahaatho ningi watipphandt naninmindihandt
mmonawaayopo. Saiwt mmonawaawi
Autaahaatho ningi gaahatt kanisatt otippati
kimati naninmihit ami kiya ningisuni
ami Banapaasihoaisuni otippati maasi
ninnawiph kiyohururiso, tiwt nga nyasopi
nanyamaawaayopo. Nanyamaahauhi
nahatiyaani maarho naasohi gwinyaawaati
sataati kanhaato. Banapaasihoui ami
ninnuni piwha gaaha wanha nesi ishiya nehi
kiyai usa nyahi Judaahiyaanami dawaapiphiyt
bimohiythiyai ausaaha kaundisaihi ami sahi
sawanaati kimbihi Judaahiyai ausaapi piwha
gaaha wanha kaundiwise, nnaatt kataati
piwha wisasihayo.

¹⁰ Aihi kiya piwha wa nehi naasaahi
kanyataawaatopo. Ishiya Kiraisihopi

ḡwunyaahohiȳhiya kahapaamap̄pa
 ik̄p̄pa owehiya k̄imb̄hi Jerusarem̄handa
 bimohiȳhiyai wapa andit̄wiwitand̄hapa
 numw̄t̄haahapaapi gw̄nyaapi kaimise
 nyataawaatopo. Sat̄ kiyaami kanyatoh̄pit̄
 ot̄p̄pat̄ kaitandi j̄hura n̄n̄ maaritihiatis̄
 kat̄ n̄n̄ andit̄tind̄ kiyataayo.

*Porihō Andiyokihanda Pitaahoai
 Itihundataase*

¹¹ Aih̄ ipot̄hura n̄n̄ nundi aunah̄pat̄
 awaipati Andiyokihanda bimon̄hi Pitaaho
 nasat̄ ninjas̄hi is̄hiyaami nd̄het̄ auta
 itihundataayo. Sandi itihundot̄mandi
 apaap̄maahe, ko siyat̄ w̄ndi as̄ret̄ kaihe.

¹² Jem̄sihouni ami is̄hiya usa Judaahiya
 Kiraisihop̄ ḡwunyaahohiȳhiya sanḡ
 nasauh̄hura Pitaaho is̄hiya Judaahiyaami
 dawaapih̄hi bimohiȳhiya Kiraisihop̄
 ḡwunyaahohiȳhiyaisati maasi bindata
 piwaundat̄ nandapa nanataise. Maasi
 bimainjati Jem̄sihom̄ naisaw̄hiya nasauh̄
 kiyai ko iwinjatosat̄ maasi bimisaw̄hiyai
 namasi koai yand̄hi wap̄hi nawisat̄ not̄ neh̄
 Judaahiyaaisataah̄hi bindataise. Ko siyat̄ sandi
 kaindiemandi Judaahiya ami is̄hiya kiyaami
 dawaapih̄hiyaisawi maasi t̄maamaamait̄wi
 neh̄ kiyai yiyand̄hi bimaawihiyaasi kandap̄
 kiya ninjaitaawo, tat̄ gw̄nyaataate.

¹³ Aih̄ ami is̄hiya usa Judaahiya
 Kiraisihop̄ ḡwunyaahohiȳhiya Andiyokihanda
 bimohiȳhiyaisangi Pitaaho kaipatamatawai
 kiyawaayopo. Saiwi kiya Banapaasihoaisangi

nepi nusepepaipihauhi ami koaisangi katikiyatı Judaahiyaanamı dawaapipihiyaisatı wındı maası bimimise, ko notı yandıhi Judaahiyaisatı bindataise.

¹⁴ Saiwı kiyauhi nıni usonataati, Autaahaatıhomı piwıha gaaha wanıha titihı akaaha katırıhıreti kamaiwi asıretiyowo ndı, ishiya Kiraishopı giwunyaahohiyıhiya nahatiya bimauhi kiyamaı ndıheti Pitaahoai saundataayo. ‘Kinyı Judaahoje. Kinyı saimbı Judaahojetapaahandı kandi Judaahiyaamı ipaahaapı dawaapipihiya kiyohırıhıreti kaimbi bimambıpıhoje. Kinyı saimbıpıhojısı, ami wanı kinyı nepemaitıpı Judaahiyaamı dawaapipihiya Mosesihomı wınihapıpa jaapepihırtaatıwı kinyı napindapı watıpıtımahise, undıtıt itıhundataayo.’

Utaaho Kiraishopı Giwunyaasıho Sohıhi Titihore

¹⁵ Iyataati akite, nyahı Judaahiyaamıhetapı namoyaataahiyaanıne, ishiya Ju- daahiyaamı dawaataati bimohiyıhiya maipihaiwa kaiwıhiyaamıhetapı namoy- aataahiyaanınımaahe. Owetise.

¹⁶ Sahı baiwı gwinyaapıse, utaaho wo Mosesihomı wınihapıpa napaitati jaapepihıronıhi kandapı kopı Autaahaatıho satati, gaaho titihoe, tatı wındı mausondaise. Owetıtaise. O ami utaaho nehı Kiraishopı biyatı nga giwunyaasıhoisaahıhi, ko titihoe, tatı Autaahaatıho usondaise. Isı ami nyangisangi Kiraishopı giwunyaahohıtıhandaahı Autaahaatıho titihiyaate, nyatıtaise. O ami

wînîhapîpa napaitaatî jaapepihîrotîhandaahî titîhiyaate maanyatîtaise. Owetîtaise. Sandî apaapîmaahe, utaaho wo ko sawahomî watîpîhanda andîtitati wînîhapîpa nga biyatî nahataapa wîndî minjaapepihîritaise, ami Autaahaatîho koai, kînyî titîhone unditando. Apîpaahî owetîtaise.

17 Nyahî Kîraisihopî gîwunyaahotîhandaahî koaisaatî tîmaamaaitaati ami nyahî noaipawaatî Autaahaatîhomî ndîhetî titîhiyaanimatîhaawaahî nyahî Ju-dâahiyaanisangi maipîhaiwa kiyaahiyaaanîne taati gwînyaito, isîhiya nyamî dawaapîpîhiya maipîhaiwa kaiwîhiyaamatiaato. Isî nyahî Kîraisihopî sataati, maipîhaiwa waati noaipaitandi andîtîwiwitaise, taati gwînyaitîhaawo? Owe. Nyahî wîndî sataati kamaatîtîhaawo.

18 Iyataati ami nînî wînîhapîpa jaapepihîrotîhandî aimî namatatîhandî kandî nînî japihî kaiwa netî kaindunjati ami andîtindî wînîhapîpa jaapepihîrataataahî ami sandîhî nînî titîhiometahandî kaito.

19 Wînîhapîpa nîngi ninjatindîhandaatîhapî nînî aimî napomataahonisamatendaayo. Iyonîhi wînîhapîpa nîngi wîndî wanî maaninjatise. Aihî wînîhapîpa katirîhîretî kîretî jaapepihîratî Kîraisiho nîsî aunahîpatî netî nîsî maipîhandapî napwihi ami nisangi Kîraisihoaisatî ipî titîhi atawîhateti nimaatîti napoti, ami noaipati Autaa-haatîhomîhonînimatataayo, ami nînî nehî komîhapaapaahaitando.

20 Nini wanit wanihireti daindikainidi bimohitmandi nini niwahonisitaindi saindi daindikainidi bimitaano, ndigwinyaahohirihireti daindikbitondaamaayo. Owetise. Kiraishiho nisitomanjittih nasati bindataati saimbi saimbi kaimbi amitdaimbi bitose, ndati netiwanihireti ginnunyaasithi amitnini wanihireti kainidi daindikbitondaayo. Wanitkimura wanihireti kainidi bimohiwimaiwa saiwa Autaahaatihomi Mwaaho komi maaritho ningisitnaninyataati nisapi nisitmaipihaiwaapi napwisihopitnini giwunyaataati saiwa nini kainidi daindikbitondaayo.

21 Autaahaatihoninigi gaahati kanisati amitjapithi nanimaasitihandi nehishande ndi niniwindi nemaamaito. Iyataatitwinihapipa jaapepihitrotihandaahitAutaahaatihomindihetinayahinoaipawaati titihihiyaaanimatihawaaahit amitKiraishiho nehishandinapwitaie.

3

Nyah Winihapipa Jaapepihitrotihawo E Kiraishihopaahithi Giwunyaitihawo?

1 Garesiyaahiyaate, samitamitihana napa netinasopisasihi amit sangi windi namaasesipatati naharimainje? Sangi ndi pitiha asa asiretikasatihe? Kiraishiho ipititihiatawihatetinapwindihandapitha pitihibainidinasesipatitaimitnini sangi kasato.

2 Sahipitiwima kimaapi katitiwese. Sahi Mosesihomitwinihapipa baiwitjaapepihitrotihandaahit Autaahaatihomi Itipiho Gaaho newaayowo, e pitiwihagaahakaiwaiwaapihatabitiwi

akaahē, t̄iw̄i gw̄inyaahot̄ihandaah̄i It̄ip̄iho newaayowo?

³ Sam̄i am̄it̄ha aim̄i nasosasinataiso? Sah̄i sam̄i dahopa wan̄ihapa Autaahaat̄hom̄i It̄ip̄iho Gaahoraah̄i namasaw̄i kaiw̄i noaipap̄ihiyaate. Saiw̄i Autaahaat̄hom̄i It̄ip̄ihoraah̄i sah̄i sam̄i dahopa wan̄ihapa ami bimohit̄handi wan̄ihandi namasaw̄i noaipaposaw̄i, ami sah̄i japih̄i nepemait̄iw̄i sawanaat̄i neh̄i is̄hiyaatam̄i wat̄ip̄ihanda dahopa daiw̄i owemaitaaat̄wo? Am̄i sandih̄i tit̄ih̄imahe.

⁴ Sam̄ihet̄i wiwa nasoaipasih̄i aim̄i mmoniw̄i gw̄inyaahoh̄iwiwa neh̄ihaiwa nasoaipatati not̄i owet̄itando? Saiwa sam̄ihet̄i nasoaipasiwiwa neh̄i nasoaipataamaise.

⁵ Autaahaat̄ho kom̄i It̄ip̄iho Gaaho nasanyati kom̄i wat̄ip̄ihaiwa sam̄i ot̄ihapih̄i kaiw̄imaiwa sah̄i Mosesihom̄i w̄in̄ihapipa baiw̄i napait̄iw̄i jaapepih̄irot̄ihandapi Autaahaat̄ho Jasonataati kiyataiso, e sah̄i piw̄iha gaaha wan̄iha atiw̄i nep̄i gw̄inyaahauh̄i kandapi kom̄i wat̄ip̄ihaiwa kaiso?

⁶ Iyataati ami Autaahaat̄hom̄i piw̄iha jihaatih̄i Ab̄raaham̄iho kaindihandapi satati ahotise. “Ab̄raaham̄iho Autaahaat̄hopi giwunyaasih̄i Autaahaat̄ho koai usonataati kinyi tit̄ihone undataase,” tat̄i ahotise.

⁷ Is̄i sah̄i sandapi gw̄inyaapise. Is̄hiya piw̄iha gaaha wan̄iha K̄iraishiho kaiwaiwaapiha piw̄ihaapi giwunyaahot̄ihandaah̄i kiya noaipapi Ab̄raaham̄ihom̄i mwaaya maatiya saisatoyaimataawaayopo.

⁸ Iyataati is̄hiya Judaahiyam̄i dawaapih̄i bimohiyhiya piw̄iha gaaha wan̄iha atiw̄i nep̄i

kaapi ḡwunyaahohiȳhiyai Autaahaat̄ho sahi t̄t̄hiyaate, und̄tand̄handapi Autaahaat̄ho aim̄ j̄ihura mmonati gw̄nyaase. Iyataati j̄ih̄ aim̄hura Autaahaat̄ho p̄w̄ha gaaha wan̄ha Ab̄raaham̄hoai kaundis̄ha satat̄ j̄pat̄pindise. “K̄nyi nisapi ḡnunyaahinḡt̄handaahi n̄ni is̄hiya nahatiyai gaahati kawito,” tat̄ katis̄ha j̄pat̄pindise.

⁹ Ab̄raaham̄ho Autaahaat̄hopi nga ḡwunyaas̄hi Autaahaat̄ho koai gaa-hati kawipatamatiyat̄ ami nyangisangi ḡwunyaahohiȳhiyaanangi naas̄ikati kiyati gaahati kanyitaise.

¹⁰ Iyataati is̄hiya sat̄wi, nyahi w̄n̄hapipa jaapepih̄rit̄haawi gaare, tiw̄ jaapepih̄rohiȳhiyai Autaahaat̄ho net̄ nop̄sasonihi kiya nepi nop̄sasindaapo. Ami sandi n̄ni apaap̄maato, Autaahaat̄hom̄ p̄w̄ha j̄haat̄hi p̄w̄ha wa satat̄ j̄pat̄pindise. “Utaaho wo w̄n̄hapipa Autaahaat̄ho Ju-dahiyai numwimb̄paami p̄w̄ha nahata w̄ndi biyat̄ minjaapepih̄rataataah̄ koai Autaahaat̄ho net̄ nop̄sasati m̄maip̄wisamaitaise,” tat̄ j̄pat̄pindise.

¹¹ Utaaho wo ko w̄n̄hapipa jaapepih̄rind̄handaah̄ ko noaipat̄ Autaahaat̄hom̄ nd̄het̄ t̄t̄homet̄taise. Sandi apaap̄maato, ami Autaahaat̄hom̄ p̄w̄ha j̄haat̄hi p̄w̄ha wa satat̄ j̄pat̄pindise. “Utaaho wo Autaahaat̄hopi nga ḡwunyaas̄hi soaisaah̄hi Autaahaat̄ho saundat̄ “k̄nyi t̄t̄hone,” undon̄hoh̄hi as̄timat̄tand̄handi net̄ nasisoar̄ bim̄taise,” tat̄ j̄pat̄pindise.

12 Wînîhapîpa jaapepihîrotîhandî sandî gîwunyaahohîtîhandîmaahe. Owetise. O ami sandî apaapîmaato, Autaahaatîhomî pîwîha jîhaatîhi satati jîpatîpindihîto. “Utaaso wînîhapîpa nahataapa biyatî jaapepihîratî kapa katimbîpa kaiso so biyatî nga bimîtaise,” tati jîpatîpindihîto.

13 Amî wînîhapîpaahî sandaase. “Isîhiya nahatiya wînîhapîpaamî pîwîha nahata wîndî nga minjaapepihîrohiyîhiya nepî nopîsasînîwî napopîse,” ndaase. Satati katihîhandî kandî ami Autaahaatîhomî pîwîha jîhaatîhi pîwîha wa satati jîpatîpindise “Isîhiya ipî tîtîhi atawîhateti tipîmandaapi tiwauhî nimaatohiyîhiya apîpaahî daahî nepî nopîsasînîwî napwîtaatîwîhiye, tati Autaahaatîho usonataise,” tati jîpatîpindise. Aihî ami nyapî wînîhapîpaamî pîwîha satisîhai Kîraisiho nyamîhetapi nemati, ami ko nyamî aunahîpatî netî nyangi japîhi nanyamaitandi wînîhapîpaamî pîwîhai netî akaahematî gaamatî netî nopîsasînatî napotaise. Iyatî ko ambîpatî satati, “Utaaho Autaahaatîho netî nopîsasihi netî nopîsasinjîhore,” tatîhatî netaise.

14 Autaahaatîho jîhura Abîraahamîhomî isîhiya ipotî ipotîhiyai gaahati kawitandi pîwîha tîmanati watîpitati wîsasindîhandî, ami wanî Kîraisihoetapi isîhiya Judaahiyamî dawaapihîyai gaahati kawîsataise. Aihî ami Kîraisiho napotaise, ami nyahî kopî gîwunyaahohîtîhanda Itîpiho Gaaho Autaahaatîho nyangi nanyamîtandi katisîho nanyînyonîhi nyahî naitîhaawo.

*Autaahaatihomi Winihapipa Autaahaataho
Wapa Kanyitandi Jhi Timanati Katimbipai Windi
Nemaamaitaise*

15 Nis̄ nais̄hiyaat̄ nisataiw̄ K̄raisihop̄ ḡwunyaahohiȳhiyaate, nyah̄ is̄hiyaanin̄ yawanaanin̄ nahatewet̄ kiyoh̄rih̄retapi nam̄hand̄ n̄in̄ sand̄ katitandiȳo. Am̄ utaahuri wuri yahuri wapa kaitaatim̄ p̄w̄ha kan̄im̄ wisasis̄ha wo net̄ nop̄sasatun̄ am̄ p̄w̄ha kaas̄in̄ bih̄wainjati wa ah̄maitaise.

16 Autaahaataho Abiraaham̄hopun̄ kom̄ satihopun̄ p̄w̄ha watip̄tati kandaase. Iyataati kom̄ p̄w̄ha j̄haatih̄ utip̄hoaatihap̄, “kinȳ gaasoya gaasisa,” tati taahiȳhiyaapi windi katati ahondaamaise. Owetise. Neh̄ titih̄ naasopi, “gaasaho,” ndaase. Iyataati so, “gaasaho,” tiso so K̄raisihop̄ise.

17 K̄ma p̄w̄ma katohmaami tanyaaha siyate: J̄hura Autaahaataho Abiraaham̄hoaisati p̄w̄ha watip̄tati wisasati ahiyataise. Iyat̄ p̄w̄ha wisasis̄haami akip̄pa titih̄ kaito ndaase. Aih̄ k̄naungw̄ha taah̄waiwa 430 kiyat̄ aim̄ sanaih̄hura ipot̄ windihap̄pa Autaahaataho Mosesihoe tap̄ Judaahiyai numwimbip̄pa noaipataise. Is̄ Autaahaataho p̄w̄ha watip̄tati katati wisasati ahais̄hai windihap̄pa windi nemaamaitaise. Owetitaise.

18 O am̄ nyangi windihap̄pa Abiraaham̄hom̄ gaahandi Autaahaataho kawindihandi nyangi windihap̄pa nga nanȳnyonaah̄, am̄ Autaahaataho Abiraaham̄hoai gaahandi kawitandi p̄w̄ha watip̄tati katindihandi noaipati nehi p̄w̄haatitaihe. Am̄ sand̄ windi

siyatimaahe. Apipaahì owe. Amì Autaahaatìho Abiraahamìhoai gaahatì kawitandi pìwìha watipitati wìsasirihìretì Komì gaahatì kawisati nunyataise.

¹⁹ Autaahaatìho wìnìhapìpa saiwa napaapi Isiraherihiyai numwisono. Autaahaatìho Isiraherihiyai wìnìhapìpa nunyataise, ami titihapa ami titihìmetihapa netì kiysiunjunjitando. Abiraahamìhoai metìho wo Autaahaatìho numwitandì katisìho nasonihuraatitandì nehi jìhi sura ko sangì napisuraahìhi wìnìhapìpa ahotimi nasati ko napihìhurandaise. Iyataati sapa Judaahiyamì wìnìhapimba jìhura Autaahaatìho komì otipatihiya yamìhapataatihì bimohiyihiyai nunyataise. Numwihi kiya nepawi Autaahaatìhomuni isihiyaamuni otìhapìhapìho Mosesihoi nunyawaayopo. Iyauhi ami Mosesiho netati komì isihiya Isiraherihiyai nunyataise.

²⁰ Autaahaatìho pìwìha watipitati wìsasisìha utaaho wo otìhapìhapìhoetapi Abiraahamìhoai kaundati namumwise. Amì Pìwìha wìsasohirihìretì yahuri wìsasamaise. Iyataahandì kandi ami Autaahaatìho sawahounyaati pìwìha watipitati wìsasati Abiraahamìhoai kaundirihìretì windì siyatì namoaipase, ami Autaahaatìho nehi sawaho naasohihìkiyataato.

*Wìnìhapìpa Nyainjatataati Saiwi
Saiwi Kaiwìse Nyatati Nanyamaasi
Kiraisihoaapìhìnyamaitandìhaapìhaare*

21 Wînîhapîpa saiwa Autaahaatîho Isîraherîhiyai numwimbîpa nepemaitati Autaahaatîho satati, isîhiya Kîraisihopî gîwunyaahohiyîhiya asîyîhiyaimatiwî bimîtaapo, tatî Abîraahamîhoai kaundati pîwiha watîpitati wîsasati ahaisîhaisi kwîtiwatî ipîhatisamaitaiso? Apîpaahî owetîtaise. Iyataati ami wînîhapîpa wipiyahapa ahotanîhi kapa isîhiya jaapepihîrawaaawi asîyîhiyaimatiwî nasisoaaři bimîtaatiwîhandî naitaatîwîhapa ahotanaahî kapa kiya napaitîwî jaapepihîrisaihî Autaahaatîho, sahi maipîhiyaatasi pîwiha samîheti nutande, mundîtaihe.

22 Siyatîtitîhatti katî owe. Autaahaatîhomî pîwiha jîha jahîhaatîhapî satise, “Isîhiya nahatiya maipîhandaatîhi aimî napwîtiwî bindawaayopo,” tatî katise. Iyataati ami wapa gaahapa nanyamîtandi Autaahaatîho jîhi tîmanati katimbîpa nyahî naitîhaahîra nehî naasairaahîhe. Iyataati sîra nyahî Kîraisihopî gîwunyaitîhaawe. Sîraapi Autaahaatîho Abîraahamîhoai gaahapa wapa kawîsatî numwîtandi tîmanati pîwiha katati wîsasimbîpa nyahî naitîhaawo.

23 Jîhura Autaahaatîho pîwiha watîpitati katati wîsasisîha noaipaitandi jatohura wînîhapîpa Autaahaatîho Isîraherîhiyai numwimbîpa nyangi nyainjatihî bindîhaayo. Sandî wînîhapîpa netî siyatî nanyapusîhi napwîtaati katîhi bindîhaayo, ami Autaahaatîho Pîwiha watîpitati katisîha noaipahonîhuraatîtando.

24 Siyatî wînîhapîpa nyainjatîmi notî Kîraisiho

nasonihuraatitande. Kapa nyangi siyatî nyain-jatataise, ami nyahî Kîraisihopî gîwunyaasaihî kandaahî Autaahaatîho nyangi netî sawahoaisati titihîhiyaanenyamaitando.

25 O wanîhi nyahî Kîraisihopî gîwunyaitîhaahîra noaipasîhi ami nyahî kopî gîwunyaahonîhi nyangi jîhi wînîhapîpa nyainjatindîhandî aimî kandînîhi owetamase.

Nyahî Kîraisihopî Gîwunyaahotîhandaahî Autaahaatîhomî Mwaayaanîni Maatiyaanimatihaayo

26 Isî ami sahi Kîraisihopî gîwunyahotîhandaahî sahi aimî noaipapî Autaahaatîhomî mwaayaati maatiyaatimataawaayopo.

27 Sahî waapoho nehotîndaahî ami sahi Kîraisihoaissawî aimî tîmaamaitauhi ami Autaahaatîho sangi netî Kîraisihomatetahiyaatesamataise.

28 Nyahî Autaahaatîhomîhiyaanîni so Judaahoe, so Judaahiyaami dawaataatapîhoe, so otîpi patî nawîho namehatî kaisîhoe, so otîpi patî usaamî kamaawisa nehîhoe, ami so wohoe, saatî apopaate, taati usona katitîhaahandî owe, ami nyahî Kîraisihoaissaati tîmaamaitotîhandaahî noaipawaati naisîhiyaanimatihaayo.

29 Sahî noaipapî Kîraisihomîhiyaatimataawaawaahî sandîhi sahi aimî noaipapî Abîraahamîhomîsangi mwaayaati maatiyaatimataawaayopo. Isî jîhura Autaahaatîho Abîraahamîhoai kinyîhiyai asiyîhiyaimatiwi nasisoarî kiyaanîhi bimîtaatiwîhandî

numwîto, tati pîwîha watîpitati katati ahaindîhandî ami sahi naitaapo.

4

*Nyahî Otîpîpatî Nawîho Namewaaatî Kiyaati
Nehî Otîpîpatîhatîmaamatiyaahiyaanî Kîraisiho
Nyapi Otîpîpatî Kaindîhandaahi Noaipawa Au-
taahaatîhomî Mwaayaanî Maatiyaanimatîhaayo*

¹ Nînî sangisî pîwîha sandîha kasatîtandiyo. Metîho wo sapîho kopîhana yapîpatî ami ikîpîpa ami wapa wapa ko metopî ipotî gwînyanatî awaisîhondaahura netî jatatî isîwatîtandî ko metîhotisura womî ikwîraatîhi ahondaise. Aihî ko metopî sapîho nurîmîhainjîpîpauni ami ko metounî komîhana gohi iwinjatisîhomî pîwîha atîwisati komî asîmwaatîtîhi bindataise. Amî wo utaaho noaipati awaisîho womî netî otîpîpatîhoemathîhi komî awaisîho iwinjatipamatiyati.

² Metîho siyatî komî iwinjatisîhomî pîwîha atîwisati bimaami naihi usa komîhana iwinjatîmi nuwi sapîho metîho sawaho komîhana nenetisuraatanîhi ami metîho kapa netî jatatî nanati kaitaise. Amî ko meto aimî gwînyanatî awaisîhondaataahi usa koaisî jahîra maawinjatîtaapo. Owetítaise.

³ Amî sîkiyaati nyangisangi metîhonyaamatiyaati bimainjaahiyaanîne. Iyataati itîpîho watîpîhaiwa watîpîhandisahaiwa yapîpataapîhuni ami tuvipataatîhuni jatiwaiwaami wînîhapîpaatîhi bimainjaahiyaanîne.

⁴ Nyahî siyatî bimaami niyonîhi ami asisîha Autaahaatîho jîhi tîmanatî namîhainjîha

ka títihí noaipasíhi kura sawahoapíhapí komí Mwaahoai maapí yapímbataapíhi Autaahaatího netí natausaasataise. Aihí itapaati apopa ko Autaahaatíhomí Mwaahoai namotaise. Aihí amí ko nyahí isíhiyaanamatiyatí Mosesihomí wíníhapípaamí otítihí sanotí kapa jaapepihírataise.

⁵ Amí nyahí wíníhapípaamí otítihí bimohiyíhiyaanangi komí ambípatí nunyatí nuwatí nanyamaitando. Amí ko siyatí nyangisí nuwatí nanyamaati watípíhandí wandíha nanyínyoníhí amí nyahí noaipawaati Autaahaatíhomí mwaayaaníni maatiyaanimatíhaawo.

⁶ Iyataati amí nyahí aimí noaipawaati Autaahaatíhomí mwaayaaníni maatiyaanimatíhaayo. Iyoníhí amí Autaahaatího komí Itípíhoai nyangisenda natausaasihi ko nasatí nyamí omanjítítihí bindataise. Siyatí Itípího bindataati nyangisí netí gínyunyaasíhi nyahí sataati, “Apa apore. Nisí apo,” taati Autaahaatíhopí gaatihaayo.

⁷ Aihí amí nyahí siyatí noaipawaati Autaahaatíhomí mwaayaaní maatiyaanimatíhaayo. Aihí amí sahí jahíra noaipapi nehi otípípatíhiyaatimataawaamaayopo. Owetise. Sahí nehi nínaasonjí amí nínaasaanjíhi Autaahaatíhomí mwaayaatí maatiyaate. Isí amí sahí nínaasonjí nínaasaanjí Autaahaatího sangi nasamítandi nasamíhanati ahísimbípa kapa titihí naitaapo.

*Poriho Garesiyaahiyaapi Pihitati Nitanati
Gwinyaataise*

8 Jihura sahi Autaahaatihō akohopī windī moniwī naniipimatīwī gimaawunyaapīhiyaate. Aiwi sahi nehi itipiho maapi yapimbatambī nehīhapa autaahaatihō akohometahomihapaamī asimwaatitihī bimambīwīhiyaate.

9 Sahi saimbīwīhiyaatitawaahandī kandi wanihī sahi Autaahaatihō akohopī mmoniwī gisunyaatataise. Amī nehi sahi sawanaati andititīwī daahohitihanda Autaahaatihōai sahi usonawaamaayopo. Owe. Nehī Autaahaatihō sawaho sangisaapīhi ausaimaninataise. Isi amī sahi japihī nepemaitiwī nehi maapi nosasinati napaimbīpa sangisi windī netī gaahapa nasanyati anditīmaasiwīhapaamī nehi otipi patihatimamatitaatīwī nga maaritawaayowo?

10 Sahi jihura saiwa kiyohipawaiwa Judaahiyaanamī winihapīpa nehi nyami maapi daaya bimohirihiretapī saiwi saiwi kaiwīse nyatirihireti baiwi jaapepihiriwī Asisīha Sapaatihandī mmoniwī, amī waatihō asoho noaipasura ahoyaniwī mmoniwī, amī kimbapīho wiwa awaiwaiwaapuntī, amī kinaungwīhaapi nandapa awaimbīpa tīhīwī nanihohiwaiwo.

11 Nini sapī nisī maarīho nindatī naaŋjanisataise. Nisi otipi patī sapī nini kiyohipati nehīhandī kiyono ndo.

12 Nisi naisīhiyaatī nisataiwī Kiraisihopī gīwunyaahohiyīhiyaate. Nini watipindī sangisi nasisenataayo. Amī samīhatihī nini sangisati bindataatī Judaahiyaanamī

win̄ihapipa jaapepih̄riti kapaami ot̄ip̄ipati
 windi n̄ini kamaayonih̄i sahi ninjahotihandisi
 ami k̄reti nisataiw̄i kaiw̄ise. N̄ini
 Judaahiyaami win̄ihapipa namasi samataindi
 noaipahonihi ami kandapi sahi maaritiwi
 n̄ingi nitatamanawaayopo. Isi wan̄i n̄ini
 K̄raisihomih̄reti jaapepih̄rataayoni ami
 sangisangi n̄ingi nanipinjaw̄i nisataiw̄i k̄reti
 jaapepih̄riwise.

13 Sahi n̄ingis̄ j̄ihura j̄ihapihandi wuwanin̄ih̄
 nisohotihandapi gw̄inyaapih̄iyaate. N̄ini
 j̄ihura timbi pa neti sangisati maasi bindataati
 Autaahaatihom̄ Piw̄iha Gaaha wan̄ha
 K̄raisihopitaha ausaati sangi kasatataato.

14 Sura n̄ini timbi pa nehonih̄i sahi
 n̄ingis̄ windi mmopin̄imap̄ pohipin̄iw̄i
 ahos̄maan̄imap̄ gaahati kaniwi
 nitatamanawaayopo. N̄ini saindi bimonih̄i
 ami sahi n̄ingi Autaahaatihom̄ ot̄ip̄ipatiho
 yamihapataatihi bimis̄hoai numwaitataiw̄i
 nan̄imaapi ami K̄rais̄ Jisaasiho sawahoai
 numwaitataiw̄i nan̄imaapi nitatamanawaayopo.

15 N̄ini saindi sangis̄ Autaahaatihom̄ piw̄iha
 kasatonih̄i piw̄iha kaaraah̄i sahi ap̄paah̄i
 aungwohandi maaritawaayopo. J̄ihura sahi
 saiwi maaritauhinjahoni ami wan̄i sangi
 napitisimatataise? O ami j̄ihuraah̄i sahi nisapi
 maaritiwi ami wapa n̄ini nenoaah̄itohip̄ipa
 nan̄imitaatiwi maaritiwihiyaate. Ami
 n̄ini akitin̄ih̄i sahi sawanaatapi sandi
 gw̄inyaataayo, ami sahi n̄ingis̄ wapa
 kanitaatiwi maaritotihanda ami sura sami
 ndihaisangi nga namwaapi n̄ingi nan̄imitauhe,

ndi gwinyaataayo.

16 Ami wanı sangi napitısimatataise? Nını pıwıha titihı akiti akaaha kasatotımanda samı maarıho neti nasopısasıtı ami nını noaipati samı tiworıhonınimatataayono?

17 Sahı atiwise. Isıhiya siya sangisı taawı atıpatı nasanyohiyıhiya sangi jatatamanıtaatiwı gwinyaawaawımaahe. Owetise. Sahı nehi kiyaapı waati gıwunyaapı iwıtatamanıtaatiwı sangi nasapopipı nepi kiyaamıhihoaanjeısamaitaatiwı pıwıha kasatiwı atıpatı nasanyawaayopo. Kiya sangi sasisaihi sahı nıngi nanımasi yandıhematıtaatiwo. Aiwi kiyaamıhatıhi sahı nuwı nehi kiyaappaahaitaatıwo.

18 Iyataati ami nını napıtı sangisati bimaati ami nını sangisati wındı bımimisanıhi sangi isıhiya usa napıwı sangi jatatamanıtaatiwı awaındıhandı sapı maaritıwı kiya nyamıhatıhi napıto, tıwı jaiwaiwıhaiwa kamaiwı kiyaamı kiyohıwaiwa titihıtahiya kiyawaawaahı ami sandıhi nge.

19 Isı nısi metıhonyaate, sapı nını gwinyaapenataati nısi maarıho jıhaatı yaasataise, apopaati maaha namwıtandi yaawipatamatiyati ami sahı Kırasisihometırıhıreti noaipaitaatıwı gwinyaataato. Noaipapi akitınıhi Autaa-haatıhomı metıhonyaattıtaatiwo. Aisaihi Kırasisiho samıhatıhi nasatı bimonıhi ami sahı Kırasisihomıhatıhi bimıtaatiwo. Binyaihi nıngi maarıho yaasındıhandı owetıtando.

20 Nını sangisati maası bımıtandi maaritataahandı kandı nını kaanıhi bindataayo. O ami nını

sangisat+ maasi deti bindataataah+ sangisaap+hi
nasoapasi+mandam+ tanyaaha napitendaate,
ndi baindi mmonit+ tit+hemaitaan+he. Isi nint+
sangisi napitaindi watipind+ kasatitande.

*Akaariy+ Saraayaap+ Piw+ha Kima
Namihanaahaare*

21 Sahi Judaahiyaami w+n+hap+pa napaitiw+
jaapepihir+taatiw+ gwinyaapi maaritohiy+hiyaate,
ningisi wan+ kandiw+se? W+n+hap+pa sandaase,
tiw+ mmoniw+ gimunyaapihiyaato?

22 Piwa sa Autaahaat+hom+ piw+ha j+haat+hi
satati j+patipindis+haap+to. Abiraaham+ho
komi mwaahuri yahurisahore. J+hi noaipasih+ho
so kom+ apwaataati akaamaatam+ nehi
otipipatih+haati neti wirasih+ kaatamihetapi
noaipasih+ho Isimairihore. O ami kapih+
noaipasih+ho so Abiraaham+hom+ apwaataati
windi nehi otipipatih+haat+metisaamaatam+ho
Aisaakihore.

23 Iyataati Isimairih+ho so isihiyaami nehi
namwiyaatohirih+reti jaapepihirati noaipahore.
Ko siyat+ noaipasih+ ami Aisaakihohi titih+
Autaahaat+ho watipitati piw+ha wisasati
siyaho nahimisanih+ noaipaitaise, undati
Abiraaham+hoai kaundisih+ho ko noaipahore.

24 Iyataati ami sandi Abiraaham+hom+
mwaahuri nusoapasi+mandi ami wapa
awaimbi+pa akiti noaipasirih+retapi namihana
sivipati noaipataise. Iyataati ami apopipuri
yapuri Akaariy+ Saraaya piw+ha watipitiw+
katiw+ wisasawi ahijohihaaamataimihapure.
Kapur+ saimihapuris+ waati Autaahaat+ho

Mosesihoeatapि Isıraherihiyai Sisihō Sainai-hoaasınि wİNİhapıpa ikwımaindımwıtihapa numwimbipaapi namıhanataise. Iyataati saatı Akaarıhaate. Akaarıhaati manyinya namwisawıhiya nehi otipıpatıhatımai namotaise.

25 Iyataati Akaarıhaati saatı Sisihō Sainaiho yapıpatı Arepiyahanda ahetisıhopı namıhanataise. Iyatı amı aunahıpatı awaipatı wanı ahetipatı Jerusaremıhandapi namıhanataise. Iyataati satı aunahıpi awaipitı katamı yapıpatamı isıhiyaisatı ahoyatı wİNİhapıpaamı otıtılıhi nehi otipıpatıhatımaamatiyahatı wanı ahendaise.

26 Amı Jerusaremıhandı wındı yamıhapataatıhapı Autaahaatıhomıhandı yahandı ahendaise. Iyataati kandi nehi otipıpatıhiyaamatiyahandımahe. Owetise. Sandı Autaahaatıhomı yamıhapataatıhapı Jerusaremındı nyahı Kıraisihopı gıwunyaahohiyıhiyaanını Autaahaatıhomı manyinyaanamı naatamatiyahande.

27 Autaahaatıhomı utipıhoaatıhapı pıwıha wa satise: “Amı kinyı apopaanjı aunıhıhıri katıpı maarite. Kinyı apopaanjı yaatıtıpıhaanıtapaaapi maaha namohiyıhiyai ambıpatı yaawihi nehotohıpatamataimbı namehotıpıhaanje, kinyı kaahaatıpi maaritıpi ngwımwe. Amı sandı apaapımaato, apopaati waatamı warıho konıhi kaatisatıtisaamaati nusatıpıhaapi apopaanjı kıwıho nangıması noapasaamaanjı manyinya taahıtıhandı namoyaítaise,” tatı pıwıha Autaahaatıhomı pıwıhaamı utipıho jıhoaatıhi

jipatipindise.

²⁸ Iyataati amि nisि naisihiyaatि nisataiwि Kiraishiopi giwunyaahohiyihiyaate, sahi Aisaakihomataiwihiyaate. Autaahaatiho gaahati Abiraahamihuai kawisati numwitanđi piwihā jihī tīmanati katindihandi jaapeihiratि Aisaakiho noaipasipatamataiwि sahi noaipawaayopo.

²⁹ Amि metiho isihiyaami noaipahohirihiretapi noaipasiho metiho Autaahaatihomि Itipihomि watipihanda noaipasihoai pohirundati yaawati naanjihandi nunyataise. Amि wanisangi kimirikireti Kiraishiomi isihiyaitaatи nusoapataise.

³⁰ Iyataahandи kandi Autaahaatihomи piwihā jihāamи piwihāamи utipihoaatihapи piwihā wa satati jipatipindise. "Apopaati nehi otipipatihāati katamи mwaahoaisapi natipusoaaase. Amि kaatamи mwaaho apopaati nehi otipipatihāati metisaamaatamи mwaahoaisati maasi sapihomihapa windi namaitando," tati jipatipindise.

³¹ Isi amि nisि naisihiyaatि nisataiwि Kiraishiopi giwunyaahohiyihiyaate, nyahи apopaati nehi otipipatihāatamи manyinyaaninimaahе. Nyahи apopaati nehi otipipatihāatimetisaamaatamи manyinyaanine.

5

Nyangi Wapa Japihi Neti Namaanya-puwane Amि Kiraishiо Aimи Nuwati Nehihaatenyamasihyaaniso

¹ K̄raisiho nyangi aim̄ nuwati nanyamaati nehihaatenyamas̄hiyaane, am̄ nyah̄ w̄in̄hap̄paam̄ ot̄tit̄hi w̄indi napw̄taat̄ b̄imim̄it̄haawo. Is̄ am̄ sahi and̄tit̄iwi bitosawise. Aiwi am̄ sahi utaaho woai nehi iwinjasaihi sangi net̄ japh̄hi w̄in̄hap̄paam̄ nehi ot̄ipi pat̄hat̄maatesamat̄ naanj̄hand̄ net̄ wirati awit̄maasisosane.

² Sahi baiwi sam̄ atihiri mw̄iti p̄isaw̄ atiwise, nin̄ Por̄honin̄ k̄imandi sangi kasat̄tandiyohit̄mandapo. Sahi nehi nan̄haiwi iwinjasaihi is̄hiya sam̄ amb̄ipat̄ nep̄ as̄hoaapi nasamandipawaawaah̄ am̄ sangi jatatamanitand̄ K̄raisiho ot̄ipi pat̄ kaindi hand̄ sangis̄ ap̄paah̄ nehi maip̄honjisangi w̄indi maas̄itatamanitaise. Owt̄taise.

³ Sahi Garesiyaahiyaati nahatiyaati sahi nehi iwinjasaihi kiya sam̄ amb̄ipat̄ nasamandipahohit̄hiyaatangi nin̄ waap̄h̄indi sand̄ kasatataato, sahi w̄in̄hap̄pa nahataapa gaamapi jaapepih̄iriw̄ise. Neh̄ sam̄ amb̄ipat̄ nasamandipahohit̄handih̄hi sahi minjaapepih̄iriw̄ise, k̄iretap̄ nyangi Autaahaat̄ho tit̄hiyaate nyatati nanyamaito tiwo.

⁴ Sandih̄i mmonawaayopo. Sahi saiwi am̄ satiwi, nyah̄ Mosesihom̄ w̄in̄hap̄pa Judaahiyaamatiyaati jaapepih̄irisaihi am̄ k̄iretap̄ Autaahaat̄ho nyangi sanyatati, sahi nis̄ ndiheti tit̄hiyaate, nyatati nanyamaito tiwi gw̄inyaapi kiyawaawaah̄ am̄ sahi K̄raisihoaisaw̄ t̄maamaitohit̄hand̄ aim̄ namahopo. Aiwi am̄ Autaahaat̄ho is̄hiyai kiya gaahand̄ w̄indi kamaiwi nehi hand̄ gaahand̄

kawindihandi sahi aimi namahopo. Kmandi sahi kiyohitimandaahi sahi sawanaati nepi yandihemataawaayopo, Autaahaatihosangi gaahandi kasitandihapihapi kaanihiyandihos.

⁵ Ami nyahihitih Itipihos Gaaho anditinyaaisihitih Kraisihopiwatipitaati giwunyaawaati, ami Autaahaatihos nyangi sanyatati, “sahi nisidihetititihiyaate,” nyatati nanyamaati sawahoaisati neti nyamaamahiwitandih nyahijatihhaayo.

⁶ Nyahihitih Kraisihoaisaatitimaamaitohiyihyaanini aimi mmonihaaayo, isihiya kiyamambipati namandipatohitihanduniaami kiyakiyamambipati windinahomaamandipatohitihandunia wapa awaimbiipa isihiyai iwitatamanitandihapaamahe nehitihande. Ami nehitutaaho Kraisihopigiwunyaahonihitih amikandi koai neti nusesipati giwunyaahonihitihoko isihiyausaisikomi maarihonumwindihandisandihihitih apipaahtih awaindihande.

⁷ Sahi namasawi wuwaninihitih Kraisihopibaiwi taawi giwunyaahohiyihyaatisikopigiwunyaahohitihandinidi netinasamandipamataise, ami sahi pihita akitiha Autaahaatihopitihaaapi windi giminuyaitaatiwo? Ami sandisihiyausa sangi kasisawaayopo.

⁸ Isihiyasiyasangisamiamitiha gwinyaahohitihandinipe wiretepisamahohiyihiyasiyakiyai Autaahaatihosahikomihiyaatimatitaatiwigaasatisihonatausaasihihyaamahe.

⁹ Sahikmandapigwinyaapi samiamitiheti nepi ahuyawise. Yisihandinehitmasihonjikonjibiretihandi neti awaindihandinipisataise.

Isi amit sikireti utaaho nehi naasohisangi amit nehi yahurisangi wapa maipihandi nehi naasaindisangi isihiyai katwunjisaihit isihiya amitihha gwinyaahohitihanduni amit kiyaami Kiraishop baiwi nga giwunyaahotihanduni noaipati maipititaise.

10 Iyataati amit nini saindi gwinyaataayo, Awaisiho sangi anditisaihonih amit nini gwinyaahohirihireti sahi gwinyaaitauho. Aiwi sahi nehi sangisi wireti windi gmunyaitauho. Utaaso sami gwinyaahotihandt sami amitihha neti nasopisasiso so diyaamahore? Nini windi moho amit Awaisiho soai yaawihandt awaindihandt numwitaise, ko maipihandt kaindihandapo.

11 Nisi naisihyaat nisataiw Kiraishop giwunyaahohiyihyaate. Ami ninihi windi sandi Kiraishop giwunyaahohiyihya Judaahiyamit kiyoahirihiret jaapepihiriwit kiyaamit ambipati namandipapise, ndi piwiha windi ausaataamaayo. Owetise. O amit nini sandi kandi piwiha ausaasanaah amit ipi titih atawihat kateti Kiraishiho napwindihandapita piwiha kiyaamit amitihha amit omanjtitih windi neti namusopisasinadaise. Iyat amit isihiya ningisi yaasihandt windi namaanimitaapo. Ami ninihi ipi titih atawihat kateti Kiraishihoai tipimandaapi tiwauhit napwindihandap piwiha ausaahonih amit nungi kiya yaasihandt taawi naninyawaayopo.

12 Siya isiya taawi sangi mwinyaipisatiwi sami amitihha gwinyaahohitihandt nepi nasopisasohiyihya kiya usihyaamit ambipati

namandipatitaatiwihandapi apipaah*i*
 watipit*wi*mawaayopo. Kiya siyawaayow*i*
 ami kiya kiyaami paaton*ih*oaisangi
 napamawaawaah*i* ami ngaatitaise.

13 Am*i* sahihi nis*i* nais*i*hiyaati nisataiw*i*
 Kiraisihopi g*w*unyaahohiy*i*hiyaate, sahi
 tit*i*hi kom*i*hiyaatimatitaatiw*i* Autaahaat*ih*o
 aim*i* gaatati sangi nasamaas*i*hiyaate.
 Iyat*i* Judaahiyam*i* w*n*ihap*ip*pa Mosesiho
 numwimb*ip*paam*i* watip*ih*andam*i* ot*i*tit*i*hi nehi
 ot*i*pit*ip*at*ih*at*im*at*ih*at*iw*i bimauhi nuwat*i*
 nehihaatesamas*i*hiyaate. Iyataati ami sand*i*
 Autaahaat*ih*o sangi w*n*ihap*ip*paam*i* ot*i*tit*ih*ap*i*
 nuwat*i* nasamaasit*ind*i sahi sam*i* amb*ip*ati
 maaritir*ih*ret*i* japepih*r*iw*i* maip*ih*aiwa
 kaitaat*iw*i kasisataamaise. Owetise. Sam*i*
 amb*ip*ati maaritind*ih*and*i* w*ind*i maasinjatane.
 Sah*i* is*i*hiyai maar*ih*o nunyaw*i* kiyai wapa
 kawiwi iw*it*atamanitaatiw*ih*and*i* sangi
 Jainjaton*ih*i ami is*i*hiyai maar*ih*o nunyaw*i*
 iw*it*ataman*iw*i ususaati maar*ih*o nam*in*in*iw*i
 itataman*in*iwise.

14 Autaahaat*ih*om*i* w*n*ihap*ip*pa nehi naasaim-
 baah*i*hi kom*i* Mosesihom*ih*etapi kom*i* is*i*hiyai
 numwimb*ip*pa nahataapai namaasati ahondaise.
 Iyat*i* kapa Autaahaat*ih*om*i* w*n*ihap*ip*pa naasaim-
 baah*i*hi ahotimb*ip*pa sandaase. “K*in*y*i* k*iw*ahon*j*
 maar*ih*o nam*in*in*ih*ing*ip*atamataimb*i* is*i*hiya us-
 aisi kiny*i* maar*ih*o nunye,” ndaase.

15 Satis*i* ami sahi kohasi*p*ih*o*
 ainj*ih*ip*ip*paamataiw*i* tunni*w*i ikw*in*nawaawaah*i*
 ami sahi bai*w*i jaaw*i*hiyaato. Am*i* wiwa
 sahi sam*i* siyoh*ih*wiwaara nep*i* kiyaat*in**ih*i

nopisasindaawo.

*Autaahaatihomi Itipihouni Isihiyaami
Ambipatuni Maaritindihandi Naasikandimahe*

16 Sahi pwaatiwi daiwi bimitaatiwihiretapi ninti kmandi kandaato. Sahi Autaahaatihomi Itipihoi jhemapise, ami ko sami piwihia dahopa bimohirihireti jainjatito. Jainjatonih amti sahi ko kasatirihireti daitaatwo. Ami sahi siyawaawaah amti sami maaraho jahihouni ambipatuni maipihaiwa kaitandi maaritat gwinyaasirihireti sahi windi daiwi bitopi piwaatiwi minjaapepihiriataatwo.

17 Sahi nasisoar Autaahaatihomi Itipiho kasatati nasisirihireti daiwiese, ami sahi samaayawaawaah sahi wapa kapaapi Itipiho windi maarimitati kapai tiwandati nemasiipi pa mwitetiwi kaitaatiw maaritiwi watipiwi maitaawo. Iyataati ami sahi gaahapa wapa kaitaatiw Itipiho maaritimbi pauni, ami sami ambipatuni maaraho jahihoo kasatati nasisihi mwitetiwi kapa kaitaatiw maaritiwi watipi tohitihandun nepi nepimatnamaise. Iyataati suri tiworihurimatamaise. Sauri sahi ami sahi wapa kaitaatiw gwinyaapi maaritohipi pa windi kamaayopo.

18 Iyataahand kandi sahi Itipihoi nepi jhemasaihi ko sangi jainjatonih amti ko kasatirihireti daiwi bitotawaawaah sahi winihapi paami otitihi nehi otipi patihatimaatimatiw bimindawaayopo.

19 Nyah amti mmonaat gwinyaawaahiyaaane, isihiyaami ambipati maaraho jihoo jahihoo kaiwaiwa auta noaipa ahotiho. Aiwi amti usihiyauni

as̄hiyaunt̄ usa as̄hiya us̄hiya kiyaam̄t̄ apwaatiya am̄t̄ warisaametih̄hiyaisaw̄t̄ amb̄pat̄ nam̄in̄w̄t̄ t̄maamaitawaayopo. Aiwi ap̄paah̄t̄ ainjotat̄ maip̄haiwa gw̄nyaap̄t̄ kaiwa kaiwt̄ am̄t̄ mamaawisawiya amb̄pat̄ ausaimanawaayopo.

20 Aiwi am̄t̄ kiya autaahaat̄ho jaip̄tahop̄t̄ gw̄nyaap̄t̄ mep̄t̄ autaahepumap̄t̄ gaa-pundawaayopo. Aiwi kiya is̄hiya usai onaapīpa kaiwt̄ am̄t̄ paas̄inaputarundīw̄t̄ tiworisaimat̄w̄t̄ is̄hiya usaap̄t̄ apowih̄t̄ kiyaap̄t̄ it̄hit̄iwīt̄ mand̄itaiwīt̄ tiworisa kiyoh̄rih̄iret̄ kiyawaayopo. Aiwi am̄t̄ nep̄t̄ is̄hiya usaisaw̄t̄ iw̄irin̄w̄t̄ p̄w̄ihaara pw̄is̄ipataahamataiw̄t̄ tunn̄iwīt̄ mand̄itinīw̄t̄, am̄t̄ is̄hiya usa nga bimauh̄hiyaap̄t̄ kiyaamatiyaat̄ nyah̄t̄ noaipawa nga bimīt̄haawo, t̄wīt̄ gw̄nyaap̄t̄ it̄hap̄īpa nep̄t̄ is̄ip̄t̄ is̄hiya usaisaw̄t̄ mand̄itinīw̄t̄, am̄t̄ kiya nehi sawanaap̄t̄ nahataapa gaahapaah̄ihi naitaat̄w̄t̄ ap̄paah̄t̄ maarit̄w̄mawaayopo. Aiwi kiya nep̄t̄ tip̄tapaat̄iwīt̄ yand̄ihemat̄iwīt̄ nehi kiyai k̄honj̄t̄ k̄honjaap̄t̄h̄t̄ ahoyanīw̄t̄ usai nehihaatemap̄t̄, am̄t̄ kiyaisaw̄t̄ nehi naas̄ikat̄t̄ kaiwt̄ gw̄nyaahohiȳhiyaisawaah̄ihi p̄wan̄iwīt̄ daayawaayopo.

21 Aiwi am̄t̄ kiya usaam̄t̄hapaap̄t̄ nyam̄t̄hapaimat̄to, t̄wīt̄ gw̄nyaap̄t̄ kiyaam̄t̄ maar̄īho w̄indot̄t̄ am̄t̄ waapoho nan̄iwīt̄ naharisoh̄īho p̄hit̄iwīt̄ nan̄in̄iwīt̄ nahariwīt̄ konyah̄it̄iwīt̄ nupwīt̄ tip̄t̄ iw̄iriwīt̄, am̄t̄ wapa wapa k̄m̄iket̄haiwa kiyawaayopo. Aih̄t̄ wan̄t̄ j̄hīt̄ t̄manit̄t̄ kasatataato am̄t̄ j̄hura n̄in̄t̄ sangisat̄t̄ maasī bindata aim̄t̄ sangi sasatataato.

Is̄hiya saiwa kiyohiȳhiyai Autaahaat̄ho kom̄ is̄hiyaisati w̄indi iwinjaati b̄imim̄taise ndo.

22 Iyataat̄ am̄ Autaahaat̄hom̄ It̄piho kiyati ausaimas̄waiwaah̄ am̄ saiwa n̄in̄ aim̄ katohiw̄maiwaamatiyahaiwaamaahe. Owetise. Am̄ wapa Autaahaat̄hom̄ It̄piho net̄ kiyati ausaimas̄waiwaah̄ k̄mireti k̄maiwaare: Nyah̄ is̄hiyai maar̄ho nunyaati am̄ maaritaati, am̄ dowaat̄ bitot̄ha t̄munaati nehi yat̄hi nyam̄ amb̄pat̄ maar̄ho ipatisanaat̄ napaisaat̄ bimaawaati, am̄ dopiramanaat̄ nowa nasamaayaati ket̄ it̄h̄maataati nehi yat̄hitaati ipatisana bimaawaati, am̄ is̄hiya usais̄ iw̄itatamanaat̄ wapa kiyai kawisaati am̄ nahatewei t̄tih̄ nga napaitar̄hiyaanimataati nyam̄ nais̄hiyai namaamawaati, am̄ nyah̄ Autaahaat̄ho maaritati gw̄inyaas̄rih̄ireti wat̄piataati japepih̄raati,

23 am̄ nyah̄ noaipawa napaisaw̄hiyaan̄taati is̄hiyaapi biyaati nga maar̄ho gaaho giwunyaawaati, am̄ nyam̄ maip̄haiwa newaati daahi ip̄hatisaati jatit̄haahand̄ saiwaah̄hi It̄pihom̄ ot̄pi patam̄haiwaare. Iyataat̄ saiwa is̄hiya w̄indi kamaiw̄ise tat̄hapa w̄in̄hap̄pa wapa ah̄motise. Ap̄ipaah̄ owetise.

24 Am̄ is̄hiya K̄raisihom̄hiyaah̄ kiyam̄ maar̄ho j̄ho jah̄hom̄haiwa kiyam̄ amb̄pat̄ maip̄haiwa kaitandi maaritat̄ gw̄inyaas̄waiwaisawi aim̄ nam̄hauhi, am̄ kaiwa aim̄ noaipati utaaho wo aim̄ napomas̄homatendaise. Is̄ am̄ kaiwa kiyam̄ maar̄ho jah̄hom̄haiwa kiyam̄ maar̄ho am̄t̄ha piw̄ha am̄ dahopa w̄indi

maawinjataise.

25 Ami Autaahaatihomit Itipihoo Gaaho nyangi apipaahit gaahir+ wanihireti bimitihaawihiretenyamataise. Isi ami ko nyami pitiha dahopa nyainjataati saiwi daiwi ami pitaatiwi bimaawise, nyataati kanyatonih+ ami nyahit ko kanyatirihiri kireti daayaati bitoaitihaawo.

26 Nyahit yawanaanapi windi sataati, ‘ningisi sahit ninjasawewise ami nini gaahonini apipaahit awaisihoniso,’ taati kamaataati ami usaisaati newaat maaritho nainaamaninaati mandiha aponyat+ yaasonih+ timunaat+ ami usaamihapaapi nyamihapaatito, taati nyami maaritho omanititihi windi maanyindone.

6

Sahit Kiraisihomi Isihiyaati Nepi Ususaati Itatamaniniwise

1 Nisi naisihiyaati nisataiw+ Kiraisihop+ giwunyaahohiy+hiyaate. Ami sahit mmonawa samihiatih+ sami naisihiya Kiraisihop+ giwunyaahohiy+hiyaam+ wo maipihand+ kiyonaah+ ami usaati Autaahaatihomit Itipihoo kasatati nasisirihireti daayohiy+hiyaati bihi yatihi napaisaat+ koai nepi tithepumapise. Iyawaawi ami sahit sawanaati nehi ninaasonih+ baiwi jatiniw+ jaawihiyaati sand+ kaiw+ise, ami wiwa sangisangis+ wapa nasisehonih+ kapaapi maipihand+ kaiwi wiwa naapepaapi timihaitaawo.

2 Sahit isihiya usa naanjhaiwa nepi bimo- hiy+hiyai anditiwip+ kiyaam+ naajawiwaiwa

sahî kiyaisawî nînawîpîhi nepî usaimaŋjînîwî awîtîmapîse. Amî sîretî kiyawaawî Kîraisiho wînîhapîpa katanyîsimbîpa sahî nepî gaamaitaaopo.

³ Amî utaaho wo Autaahaatîhomî ndîhetî ambîpatî awaipati apîpaahî owehondaahandî kandi amî ko sawahopî komî maarîhoaatîhapî satati, nînî awaisîhonînî ambîpatî awaipatisahonîne, tatî gwînyaataataahî amî so utaaho amîtîha apîpaahî oweho naharîhore.

⁴ Iyataati amî sahî nahatiyaati nehî nînaasonjîhi kînyî kîwahoŋjî otîpîpatî dahopa kaimbi daimbi bitohingirîhîretî mmotinîpî gwînyaape, nga kiyataayono e maipo tîpo. Amî kinyî otîpîpatî dahopa nga noaipahonaahî amî gaaso, tîpî kînyî kaingîpîpaapî maarite. Aimbi amî kinyî otîpîpatî dahopa utaaho womî otîpîpatî dahopa japepinjapî kapaisapî nepî tipîtapaapî wîndî mmonîme. Owtane.

⁵ Amî sandî nînî apaapîmaato. Nehî nînaasohî komî kaiwaiwa otîpîpatî amî dahopaamî naanjwiwa nehî naasohî sawaho nehî koai netî awîtîmaitande.

⁶ Utaaho wo amî utaaho woai Autaahaatîhomî pîwîha kataunjîhi taati kataunjonîhi atisati nesîho, amî ko ambîpatapîhana gaahapa nahataapa ko ahusotati amî isîwatimbîpaamî wapa koai Autaahaatîhomî pîwîha kataunjisîhoai iwîtatamanati andîtîwihonîhi bimîtandîhana nunyane.

⁷ Sahî kîmandî baiwî gwînyaapîse. Autaahaatîho sahî gwînyaapî amî kiyohîwaiwa nahatewa mmonati gwînyaasîhi kaiwa komî

ndiheti auta ahondaise. Sahi Autaahaatihop wapa namoaasitaapo. Isi ami sahi usaati sami maaraho jahihom gwinyaati maaritirihireti jaapepihiriw utaaho wo komi osaataati nandapa isapi pa niyaamat yamasipatamataiw, ami maipi haiwa kiyawaawaahi ami utaaho komi osaataati nandapa yamasipipa titih kapa kipwipatamataiw ami maipi haiwa kiyohiwaiwaami wihoaanjhandi kipiw naitaapo, nandapa nawihomataiwo.

⁸ Iyataati ami utaaho wo komi ambipati maaraho jahih ho kaundati nunjirihireti jaapepihirati daayataataah, ami maaraho jahihomihapa nandapa maipi hapa noaipati akuraahiyonih ami ipotihura ko maipi handi neti nopsisindaise. Iyataati ami ko Autaahaatihomi Itipaho Gaaho gwinyaati maaritirihireti jaapepihirati utaaho osaataati nandapa gaahapaam isapi pa yamasih nimaatat ami akuraahaih nandapa gaahapa ami wapa gaahapa kaisih, ami ipotihura ko nandapa nimanihohipatamatiyat gaahandi koai Autaahaatihonaisati biyat jinjapih jinjapih konih bimtaise.

⁹ Isi ami nyah gaahandih kaithaahandapi windi pohipimaitihawo. Ami nyah windi pohipimaayaati nyam ambipati namaanyrapetati nehi nga otipipati kiyahaawaahi ipotihura nandapa apipaah gaahapa kipwito.

¹⁰ Isi ami wura nyah isihiyai gaahaiwa wiwa kawitihahura noaipahonaahi ami nyah isihiyai gaahaiwa kawitihawo. Iyaati ami

biyaatt watpitaati Kiraisihopt nyamataiww giwunyaahohiythiyai gaahaiwa kawitthaawo, ami kiya Autaahaatthomt manyinya itususast nususasamataiwwhiyaaso.

Poriho Kiraisihomt Isihiyai Piwiha Ipottha Jatiniwo Undati Amt Asisiha Gaahuraare Undataase

¹¹ Saht mmoniwwise, kima piwiha nini niwahonint nist ikwiraaht awaiwaiwa jipattpiyataayo, ami saht satiwi Poriho sawaho komt kairihireti kiyati jipattpiyataise tiwi saht mmondaatiww piwiha asitiputt ipottha sangi kasatataato.

¹² Isihiya siya saht Judaahiyaamt winihaptpa jaapepihiriwi samt ambtpatt namandipatttaatiwi taawi nasisepaipapi wirapi asipi atipatt nasanyohiythiya siya neht yamaapi ambtpatetapthaiwa awaiwaiwe tiwi gwinyaapihiyaare. Amt sandi kiya sangi sasatiwi, samt ambtpatt namandipaptse satotimandi, ami kiyaaapi Judaahiya maaritttaatiwe. Aiwi ami kiya Kiraisiho ipt titiht atawihateti napwindihandaptha piwiha ausaasaiht ami kandapi Judaahiya kiyai yaawihandi numwitauht windi namuwitaatiwi sandi kiyawaayopo.

¹³ Isihiya ambtpatt namandipatohiythiya winihaptpa kiya sawana windi minjaapepihropo. Neht saht samt ambtpatt nepi ahoaapi namandipatttaatiwi handapi gwinyaamawaayopo. Amt kiya kandapi saht kiyaaamt piwiha atiwiwi samt ambtpatt nepi

ahoaapि namandipatohitihandapi maaritiwि Judaahiyaamि ndiheti tihaaapaitaatiwo.

14 Amि ninihi sandi siyahandapi windi apipaahи masihonjisangi maarititi tihaaapi maito. Nehи windi naasaindihи kmandapaahи nininga maarititi tihaaapaito. Jisası Kiraishiho nisı maipihiwa nenimaitandi ipi titihи atawihateti nimaatati napwindihandapaahи nini maarititi tihaaapaito. Iyataati sandi Kiraishiho napotaati nisı maipihiwa ningineti nanopisasi tandihaiwa nemashihi, ami maapi yapimbatambihaiwa ishiya nepi kiyaami apohipataatemahohiwaiwa nisı maaraho amitihetapi aimi nanipmatatat napomase. Iyataati ningsangi kmaapi yapimbatambihaiwaapi windi gimaanunyaatatati nanipmatatat aimi kaiwaatihapi napomataahonisamatendaayo.

15 Isihiya kiyaami ambipati namandipatiwo e nahomaamandipatiwo ami sandi windi awaindihandimahe. Owetise. Nehihande. Isihiya kandapi windi waati gmunyaitaapo. Ami windi kandi nehi awaindihandihи ishiyaisı Autaahaatihо japihi neti kiyati wanhiya asiyhiyemasitihandи sandihи apipaahи awaindihande.

16 Isihiya sandihи gwinyaapi nepi isiwatohiyihiyai Autaahaatihо maaraho neti yatihiwiwati uripatisat napaisaatumat ami gaahati kiyai kawitandi nini gaapundataayo. Iyataati ami nini nehi kiyaapaahи gaapundataamaayo, Autaahaatihomи ishiya nahatiyaapimaawi gaapundataayo.

17 N̄ngi jinj̄haatemati utaaho wo tiwat̄ m̄n̄wati yaasihand̄ nan̄mitand̄ pondise. Is̄hiya aim̄ tip̄ m̄n̄wauh̄ nis̄ amb̄ipatet̄ yamwipat̄ ahetipat̄ net̄ n̄ngi siyat̄ nanisataise, n̄n̄ ak̄it̄in̄ih̄ Jisaasihom̄ ot̄ip̄pat̄honine. Iyataati sand̄ nis̄ amb̄ipatet̄ yamwipat̄ ahetind̄imand̄ utaaho wom̄ neh̄ ot̄ip̄pat̄hoai iwinjatis̄ho kawir̄ih̄ret̄ nanoaipataise, ami n̄n̄ Jisaasihom̄ neh̄ ot̄ip̄pat̄honisamataind̄honin̄itiho.

18 Nis̄ naish̄hiyaat̄ nisataiw̄ K̄raisihop̄ giwunyaahohiȳhiyaate, n̄n̄ sap̄ gaapisundataayo nyami Awaisiho nyangi nyainjatis̄ho Jisas̄ K̄raisiho sah̄ nahatiyaatangi gaahat̄ kasitando. Is̄ ami s̄ri k̄ret̄ siyat̄ sangi kasisonihi nasoapane. Ak̄ite!

**Autaahaatihomī Pīwīha Gaaha Wanīha
The New Testament in the Angaataha language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angaataha long Niugini**

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angaataha

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

b83b4d2c-30be-5f11-8fb0-fa04e4808bad